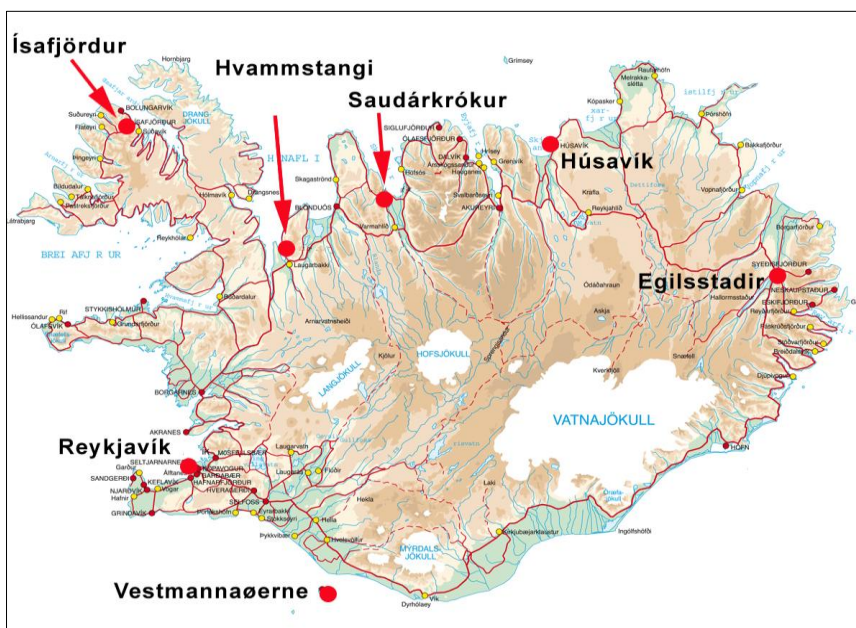

Heritage Learning outcomes in the Nordic and Baltic Area

Rapport fra Islands Nationalarkiv

Eiríkur G. Guðmundsson

Juni og november 2010

Heritage Learning outcomes in the Nordic and Baltic Area

Rapport fra Islands Nationalarkiv

Det kulturarvs-pedagogiske miljø i Island

I de sidste 10 år har der sket en betydelig udvikling og vækst i kulturarvssektoren. Nye museer og gallerier har været stiftet, især museer. Højdepunkter har været den nye grundudstilling i *Nationalmuseet* ved genåbning i 2004 (www.thjodminjasafn.is) og åbning af en *Vikingeutstilling* i Reykjavik i 2006 (www.reykjavik871.is/), som er en del af Reykjavíks historiske museum (www.minjasafnreykjavikur.is/). Både den nye grundudstilling i Nationalmuseet og Vikingeutstillingen bruger digitale medier i høj grad. Vikingemuseet fik f. eks. Nodem pris („Best Design of Digital Experiences in Museums“ Nodem Award 2006). Nationalmuseet har også fået international anerkendelse. I samme periode har der flere nye museer været åbnet ude på landet. Før havde man i bygderne det klassiske lokalmuseum, men i de sidste år har man stiftet særmuseer i mange af landsbyerne, *Heksemuseet* i Hólmavík (www.vestfiridir.is/index.php?page=galdrasyning), *Spørgelsemuseet* i Stokkseyri (www.draugasetridd.is/), *Besættelsesmuseet* i Reyðarfjörður o.fl. Det kan således siges at man i større omfang end før, eller på nyt, har opdaget verdien i kulturarven, at den kan være attraktion for både inden- og udenlandske turister, så vel også gavnet det lokale befolkning på mange måder.

Udover det vanlige, at lave udstillinger til en gennemsnits bruger/gæst, har kulturarvsinstitutionerne lavet tilbud til skoler og skoleelever. Nationalarkivet var den kulturarvsinstitution, som startede med at lave en særskilt web for skoler i 2002. Webben bygger på gældende skoleplaner og er tilpasset visse kurser i ungdomstrinnet (<http://www.skjalasafn.is/skolavefur/>). Nationalmuseet har lavet opgaver for elever i visse historiekurser og lagt dem på sin hjemmeside (<http://www.natmus.is/fraedsla/verkefni/>). Islands Kunst Museum har også en web for børn (<http://www.namsgagnastofnun.is/isllistvefur/index.htm>), som de har lavet sammen med institutet for udgivelse af undervisningsmateriale (Námmsgagnastofnun www.namsgagnastofnun.is). Reykjavíks Kunst Museum har også undervisningstilbud for skolebørn, f. eks. om kunstmalerne Ásgrímur Jónsson (<http://asmundursveinsson.reykjavik.is/>) og Jóhannes Kjarval (<http://gamli.listasafnreykjavikur.is/kjarval/index.html>). Vikingemuseet har på sin web interessante interaktive sager, quiz og lege (www.reykjavik871.is/). Reykjavíks Stadsarkiv har fået lavet to fine webber om kendte politiske figurer, hvor blandt andet disse personers privatarkiver er benyttet og tilgængeliggjort (<http://www.borgarskjalasafn.is/desktopdefault.aspx/tabid-3601>). På webbene findes tekst, billeder, audio- og videofiler. Man kan derfor hævde, at når det gælder digitale tilbud for børn og voksne på nettet, er kulturarvssektoren kommet godt i gang. De store museer (i hovedstaden – andre steder har jeg ikke undersøgt) har ansat

personale med pedagogisk uddannelse for at tage hand om den virksomhed, som retter sig mod skoler og rundvisning for grupper. Det har arkiverne ikke gjort målrettet. Islands Nationalarkiv har dog i sine rader personale med pedagogisk uddannelse som leder det arbejde som drejer sig om skolewebben og modtagelse af grupper.

Kulturarvsinstitutionerne, naturligt nok, retter sig hovedsagelig mod islændinge men behøver at henvende sig i højere grad mod ikke islandsk talende (og tænkende) gæster. Det samme gælder deres hjemmesider. De store museer (og gallerier) har dog som regel en del af vejledninger på engelsk. Det kan nævnes at Islands Nationalmuseum har meget ambitiøse multimedia præsentationer både på islandsk og engelsk.

Som i andre lande er i Island, den digitale teknik blevet sat i brug til formidling af kulturarven via internettet. Nationalbiblioteket, Dan Arnamagnæanske samling i Reykavík (og i Kbh) og Nationalarkivet har f. eks. alle iværksat store projekter med digitalisering af arkivmateriale, trykte magasiner og dagblade (<http://handrit.is/>, <http://manntal.is/>, <http://www.timarit.is/>). Igennem disse projekter har man mobiliseret teknikere, specialister og ufaglærte til fremstilling af materialet. Her har man gjort en kæmpe stor indsats for at øge adgang og fjerne de barrierer i tilgængelighed som den fysiske tilstand af kulturarven har været.

Udover dette henvises der til en fælles landsdækkende portal, som også er delvist engelsk sproget ([http://en.island.is/education and society/culture and the arts](http://en.island.is/education_and_society/culture_and_the_arts)).

Til sidst skal nævnes at for få år siden har *Nævnet for bevaring af gamle bygninger* (<http://www.hfrn.is/>), Reykjavíks kommune, Reykjavíks historiske museum og flere parter, iværksat et projekt der går ud på at faglærte (smeder) kan lære hvordan man restaurerer gamle bygninger. I projektet arbejder man med reelle eksempler, nedfaldne bygninger der skal restaureres. Som forbillede er det gamle håndverk, gamle tegninger og billeder og andre historiske bygninger. Forbillede til projektet er fra Sverige.

Eksempler på hvordan voksne lærer i arkivarbejde. Deltagernes egen evaluering på sin erfaring ved besvarelse på påstand og spørgsmål i udsendt spørgeskemaundersøgelse.

To projekter for at skabe nye jobs for arbejdsløse ude på landet.

Baggrund

Nedgangen i torskbestandene ved Island i 2007 blev årsagent til at Islands Nationalarkiv fik særbevillinger for digitalisering og digital registrering af arkivalier ude på landet. Det forholder sig nemlig sådan, at nedskæring i torskekvoten betyder mindre fiskeri. Og mindre fiskeri betyder arbejdsløshed for mennesker, der på den ene eller anden måde er tilknyttet fiskerierhvervet. Eftersom fiskeriet per tradition er det største og vigtigste erhverv i Island medførte nedgangen i torskefangsten stor debat i samfundet om, at staten og samfundet måtte reagere på dette ved at skabe nye beskæftigelsesmuligheder.

I denne situation fik Islands Nationalarkiv penge til at skabe nye jobs i de bygder hvor fiskeriet led skade pga nedskæring af torskekvota. De tiltag, der blev påregnet at være et begrænset stykke tid, mens situationen var værst, havde til formål at skabe arbejdspladser straks. Der var her tale om indsatser for at vedligeholde stabilitet og styrke infrastrukturen.

Islands Nationalarkiv fik bevillinger til at starte to projekter. Det ene var at indlede grundregistrering og genregistrering for Nationalarkivet af kun delvist eller slet ikke registrerede arkiver. Det andet projekt gik ud på at digitalisere, ved indtastning, 10 folketællinger. Foruden at skabe jobs med projekterne ville man forbedre befolkningens, videnskabsmændenes og de offentlige institutioners tilgang til vigtige juridiske og kulturhistoriske kilder ved hjælp af informationsteknik og internationale standarder. Man regnede med, at der ville blive skabt 20 stillinger (årsværk) om året inden for projekterne, som blandt andet skulle udføres i samarbejde med tre regionalarkiver. Forberedelserne startede om efteråret 2007, men i foråret begyndte selve arbejdet indenfor projekterne. De har så kørt siden og tager slut i slutningen af året 2010, ifølge nuværende bevillingslov.

Projekt nr. 1/ Eksempel nr. 1

Det ene projekt gik ud på at skabe nye jobs ude på landet til at værne imod arbejdsløshed (hovedsagelig hos kvinder), i alt ca. 20 årsværk, ved at udfærdige en digital udgave af 10 folketællinger ved indtastning.

Mål

Målet var at forbedre tilgængeligheden, både for det brede publikum og videnskabsfolk, til vigtige kulturhistoriske kilder ved brug af elektroniske tekniker. Man ville således forbedre revolutionært forudsætninger og muligheder indenfor slægtsforskning (personhistorie), lokalhistorie og demografiske undersøgelser. Udover bedre tilgængelighed for alle, vil den digitale netversion af folketællinger spare betjening i arkivet og være økonomisk på nationalt

plan idet at burgerne behøver ikke færdes en lang vej til Nationalarkivet eller et regionalt arkiv som muligvis ville have en kopie af folketællingene på mikrofilm. Udover dette ville man generelt styrke regionalarkivene fagligt og gøre dem mere synlige i lokalsamfundet. Det er lykkedes i høj grad.

Faglige og fysiske forudsætninger

Faglige og fysiske forudsætninger i projektet er blandt andet Nationalarkivet styrer projektet, laver al teknisk arbejde (programmering etc.), skriver vejledninger, skaffer en vis træning (dette gjaldt om det oprindelige hold) og har daglig opsyn. Regionlarkivarerne ansætter personale og har dagligt opsyn på stedet. Regionalarkivarerne hvor folketællinger i original form er indtastede skal have en Cand Mag uddannelse i historie. Nationalarkivet lagde oprindeligt op med at projekterne skulle vare i 4-5 år, men det blev 2 år, senere forlænget til 3 år, som betød mere press. Regionalarkiverne (eller de kommuner som driver dem) skal skaffe extra lokaler hvis det er nødvendigt. Alle lokaler skal være sikre til beskyttelse af original dokumenterne. Nationalarkivet skaffer computere og skærme. En skriftlig kontrakt var underskrevet mellem hvert regionalarkiv og Nationalarkivet. Disse forudsætninger gælder i alle hovedtræk også for projekt 2. Rensning, ompakning og registrering skulle foregå ifølge de regler og standarder som Nationalarkivet har. Personalet skulle have en god forståelse på det islandske sprog.

I Island blev der foretaget folketællinger, som i andre dele af det danske rige i det 19. århundrede og ind i det 20. århundrede. Man regner således med at kunne indtaste i alt 10 folketællinger fra 1840 til 1920. Originalerne til disse folketællinger var omkring 1960 blevet så slidt ved brug, at man besluttede at maskinskrive dem. Desværre blev det ikke gjort med koordinerede arbejdsmetoder, og for eksempel bevirkede skrivemaskinernes størrelse som begrænsning i omsætningen. Ikke desto mindre vil de fleste folketællinger blive tastet ind efter den maskinskrevne udgave, idet det er betydeligt nemmere at læse maskinskrift end håndskrift i en slidt original. Til trods herfor er dog fire folketællinger indtastede efter originalerne. Det er vigtigt for mange videnskabelige fag at få en elektronisk kopi, som kan kaldes koordinerede videnskabelige udgaver med de begrænsninger, som det elektroniske miljø trods alt indebærer. Inden projektets start tilbød Nationalarkivet adgang til to elektroniske folketællinger på sin hjemmeside.

Start og ansættelse af medarbejdere

Fra november 2007 blev et program udviklet med formålet at indtaste de 10 folketællinger i en nyudviklet database. I alt er der tre regionale arkiver (i Vestmannaøerne, Egilsstaðir og Sauðárkrúkur), eller de kommuner der står bag dem, som deltager i projektet sammen med Islands Nationalarkiv. Der udover har en lille privat virksomhed deltaget i projektet i en periode (i byen Hvammstangi). De første ansatte var seks kvinder fra Vestmannaøerne beliggende i Atlanterhavet lidt syd for Island. Kvinderne blev i begyndelsen af 2008 ansat af kommunen og det regionale arkiv i forening. Kvinderne var ansat på halvtid til at udføre

indtastningen af folketællingerne i deres eget nærområde, i regionalarkivet i Vestmannaøerne. Få uger senere blev på samme vis ansat to andre hold, det ene i Sauðárkrókur (i Nordlandet) og det andet i Egilsstaðir (i Østlandet), alt kvinder uden en mand. De fleste var ansat til deltidsjob (50-75%). Alle hold kom på to dagers kursus i Nationalarkivet i Reykjavik.

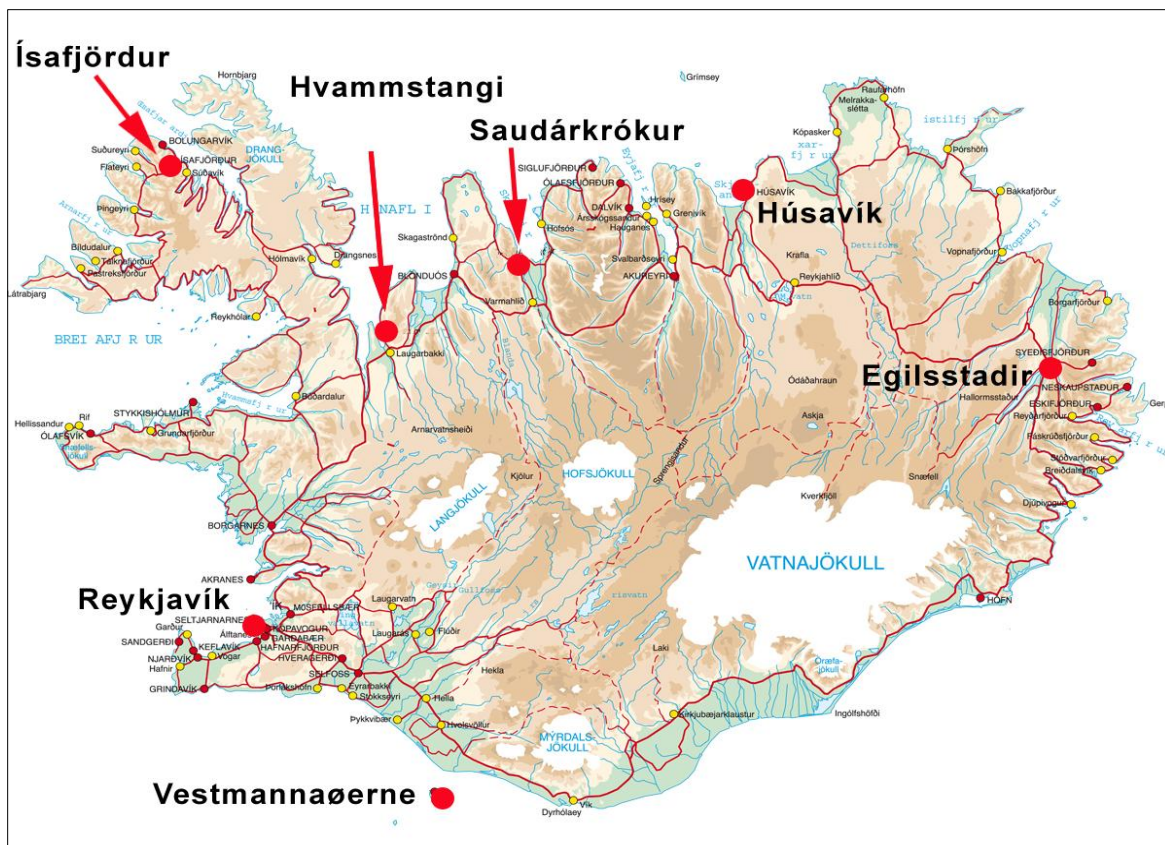
De ansatte projektet var som oftest kvinder i voksenalderen. Omkring 30 personer deltog i alt i indtastningen i kort eller lang tid. Spørgeskema (se nedenfor) blev sendt til dem som var med i mindst en måned eller i alt 26 personer 22 kvinder 4 mænd. Gennemsnitsalderen i året 2009 var 45 år.

Kursus

Målet med kurset var at træne de nyansatte til en indtastningsopgave af data fra folketællingerne. De nyansattes arbejdsmæssige baggrunde er forskellige men de fleste var, ufaglærte og var arbejdsløse. Kurset indeholdt en introduktion om, hvad projektet handlede om. Kvinderne fik lidt baggrundsviden om arkiver og deres rolle i samfundet, til at forstå i hvilken sammenhæng deres arbejde vil komme til at indgå. De fik at vide, at de er ikke blot ansat i deres lokale kommune og region men nu også er en del af en national arbejdsplads, som Nationalarkivet er.

Praksis

Dagen efter kurset i Reykjavik rejste deltagerne tilbage og påbegyndte registreringsarbejdet. Nationalarkivets materiale, som skal indtastes, bliver således fragtet til arbejdspladserne ude på landet og tilbage til Reykjavik igen, når indtastningen er gennemført. Netop dette har været en afgørende idé med projektet – at de ansatte skulle kunne udføre deres arbejde på en lokal arbejdsplads, så de ikke behøver at flytte til Reykjavik. Herved undgår det lokale samfund afvandring og de negative økonomiske konsekvenser for lokalsamfundet, der er et resultat af, at arbejdskraften flytter væk. Kommunerne skaffede arbejdslokalerne (regionalarkiverne) og sørgede for at annoncere og ansætte medarbejderne. Nationalarkivet køber med en skriftlig kontrakt arbejdet af kommunerne. Der udover skaffer Nationalarkivet computere til indtastningen. De ansatte indtaster og korrekturlæser og retter de data. Arbejdet indebærer at læse originalen, forstå oplysningerne og deres sammenhæng, orientere sig i de forskellige skrivemåder af navne og andre begreber, især belysende ord over type status og arbejde. Der udover behøver man ofte at orientere sig i sognenavne, sognenes beliggenhed o.s.v. Nogle folketællinger var indtastede efter original dokumenterne og kunne være svære at læse. De indtastede data bliver bagefter tjekket i Nationalarkivet med nogle computerkørsler.

På kortet vises de steder hvor arbejdet under projekterne 1 og 2 blev ydet.

Projektes resultater

I alt regnede man med 23 årsværk ville blive ydet til indtastning og korrekturlæsning og i alt 10 folketællinger bliver digitaliseret på den måde i projektet. 16 årsværk var ydet ved slutningen af år 2009 og 7 vil være ydet i året 2010, ialt 23 årsværk som oprindelig planlagt..

På Arkivernes dag i Norden, den 14. november, ca. 20 måneder efter projektets start, afleverede Nationalarkivet den største del af opgaven, da kultur- og undervisningsministeren åbnede en ny offentlig folketællingsweb. Da blev elektroniske versioner af 9 folketællinger af 10 offentliggjorte (1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1870, 1890, 1901 og 1910). I indværende år digitaliseres den sidste folketælling.

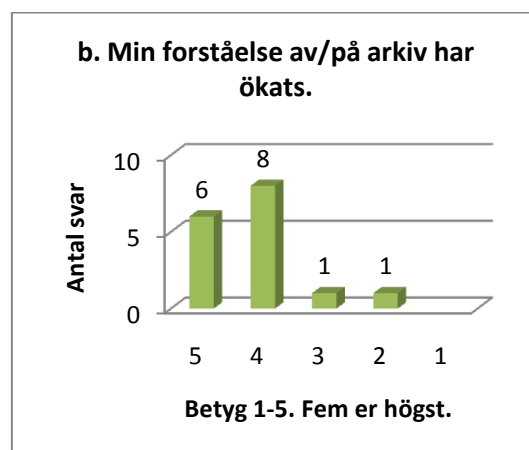
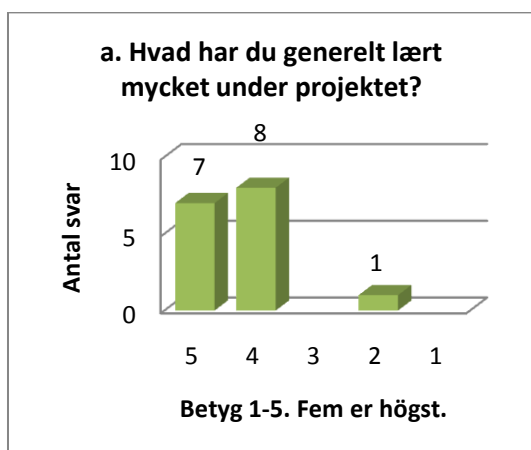
Fremgangen i indtastningsarbejdet i løbet af året 2009 ses på ovenstående figur.

Spørgeskemaundersøgelse

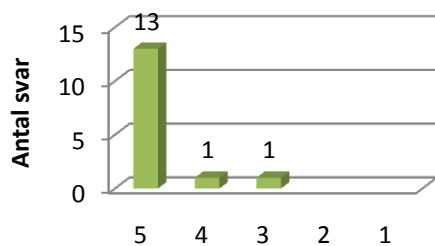
Nu har befolkningen og regeringen fået det de skulle med projektet. Men hvad fik de arbejdsløse som blev ansat til at lave al indtastningen ud af projektet, foruden at få belønnet arbejde? Hvilken betydning havde arbejdet for dem? Og hvilket lys kaster det på arkivet og dets muligheder for at bidrage til læring og kompetenceudvikling i vor tid?

For at finde svar på dette lavede man en spørgeskemaundersøgelse hos dem som blev ansat for at indtaste oplysninger fra arkivmaterialet. I alt blev der sendt skema til 26 deltagere og 16 svarede, d.v.s. 62%. Man fik en kuvert med frimærke på for at sende det udfyldte skema tilbage. Man svarede anonymt.

Nedenstående er spørgsmålene og svarene:

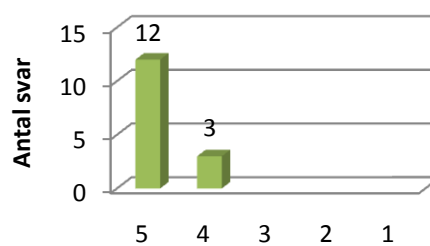

c. Det har vært fornøjetlig at lære nye människor at kjenne.

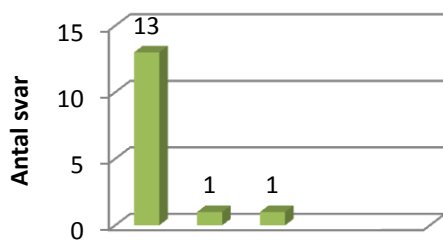
Betyg 1-5. Fem er högst.

d. Det har vært godt at möte på arbeidsplatsen.

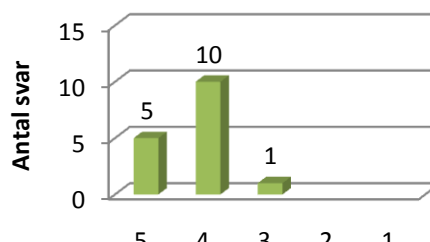
Betyg 1-5. Fem er högst.

e. Min interessa for fortiden har ökats.

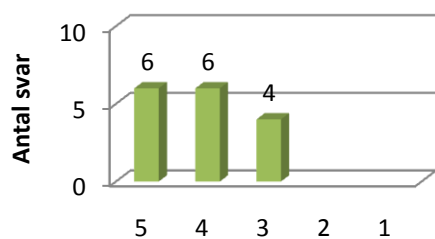
Betyg 1-5. Fem er högst.

f. Min vetande af fortiden har ökats.

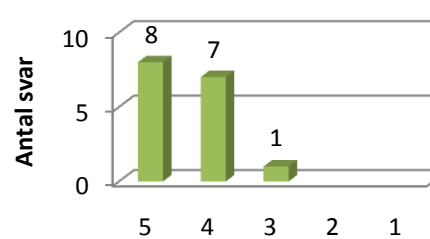
Betyg 1-5. Fem er högst.

g. Min vetande i geografi har ökats.

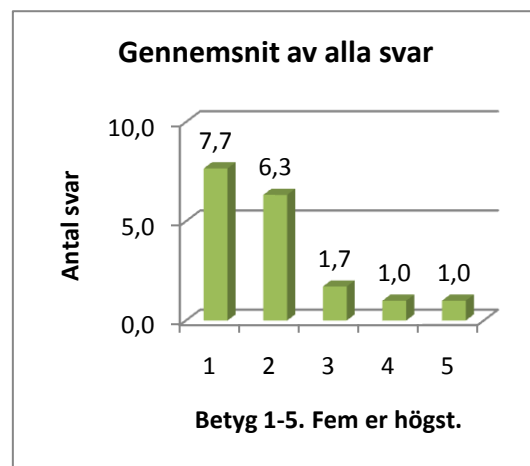
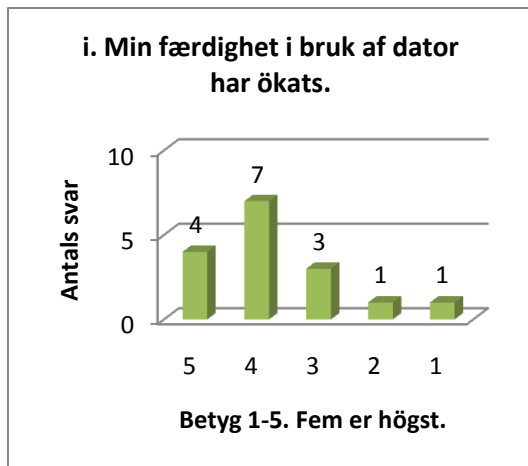

Betyg 1-5. Fem er högst.

h. Min vetande om namn på människor og ställer har ökats.

Betyg 1-5. Fem er högst.

En kortfattet analyse af svarene viser at de ansattes erfaring var i hovedtræk følgende.

- At det sociale element at lære nye mennesker at kende og at møde på sin daglige arbejdsplads scorer højest (c og d). i alt giver 12-13 af sem som svarede disse spørgsmål den højeste karakter (5). Samvær med mennesker og at have et job på en arbejdsplads er det fundamentale.
- Viden om og forståelse på fortiden (e og f) har øgedes meget hos de ansatte. Alle undtagen én sætter enten karakter 5 eller 4 her, de to højeste karakterer ved spørgsmål som handler om dette. Vedkommende arkivarbejde har en høj læringsværdi, hvis man kan sige det sådan.
- Generelt har deltagerne lært meget under projektet (a). Om arkivet har de lært meget (b) og deres navnekyndighed har øgedes meget, dernæst har viden i geografi øgedes og mindst har færdighed i computeranvendelse (i) øgedes.

Ovenstående spørgsmål blev svaret ved at krydse af ved en af fem muligheder, skalaen 1-5, hvor fem har det højeste værdi. Desuden blev stillede nogle spørgsmål som skulle svares med et kort skriftligt svar. Spørgsmålene og svarene var følgende:

- Hvad har du syntes var det bedste ved deltagelsen i projektet?*

De 15 svar som kom var noget varierende, og er for det meste gengivelse af det som allerede er kommet frem i ovenstående spørgsmål (a-i). Der understreges hovedsagelig to elementer, at det var fornøjeligt at lære nye mennesker at kende og få arbejde. Og at nu har de deltagerne bedre forståelse på og interesse for fortiden.

- Hva har du syntes har været det værste ved deltagelse i projektet?*

Her var de 13 svar også meget varierende. De kan dog deles i tre hovedgrupper. Lokaler og arbejdsmiljø kunne have været bedre. Internetforbindelse og forbindelse med projektstyrelsen kunne også have været bedre. Og man er ked over at projektet tager nu slut.

3. *Har din deltagelse i projektet ændret dine meninger/holdninger*
Der var 11 som svarede. Og der af var otte svar meget enslydende, at pågældene har fået mere viden om og større interesse og respekt for fortiden
4. *Hvilken karakter giver du projektet i sin helhed?*

Gennemsnitskarakter var 4,6 på skalaen 1-5.
5. *Kommentar.* I rubrikken hvor man kunne give frie kommentar skrev kun tre af de 16 som svarede. Og svarene giver ikke anledning til en redegørelse her.

Svarene viser en fornøjelse fra deltageres side. Man kan nem påstå at arbejdet er godt modtaget og skaber positive holdninger og er et meget kompetenceudviklende arbejde. Projektet opfattes som et nyttigt tiltag for arbejdsmarkedet i lokalsamfundet.

Konklusion:

Kortfattet kan man sige at arbejdet som beskrives i eksempel nr 1 viser med klarhed at, digitalisering af folketællinger ved indtastning og korrekturlæsning, er et godt eksempel på kompetenceudviklende arkivararbejde ved Islands Nationalarkiv. Det viser også at arkiv er, eller kan være, en god arbejdsplads. Arkivararbejde skaber bedre forståelse på arkiv, skaber positiv holdning til fortiden og dermed kulturarven.

Projekt nr 2.

Det andet projekt bestod i at registrere og pakke gamle arkiver. I Islands Nationalarkiv findes der, som i så mange andre arkiver, arkiver, som ikke er registrerede eller pakket ned, som de burde. Disse arkiver er derfor vanskeligt tilgængelige og ikke til gavn for arkivets brugere i det omfang, de burde. Sådan er det med mange af sysselmandsarkiverne, som for det meste er fra det 19. og 20. århundrede. I nogle tilfælde indeholder de arkivalier fra det 17. og 18. århundrede. Det er især den yngste del af disse arkiver, der er dårligt registrerede. Registrering og pakning blev også oprindeligt kun udført midlertidigt. Sysselmandsarkiverne er i alt 22 og godt 2.500 hylde meter i omfang. Genregistrering og ompakning af disse vil være prioriterede opgaver i dette projekt. Man håber på, at man på denne måde vil være i stand til at gennemarbejde omkring 6000 hylde meter.

Mål

Målet var, på samme vis som i projekt 1, at forbedre tilgængeligheden for alle, til de ikke eller dårligt ordnede og registrerede arkiver. En mere detaljeret, og oven i købet, digital registrering, tilgængelig på nettet, vil være et enormt fremskridt i viden om indhold i arkiverne og tilgængelighed til dem. Desuden vil omordning, ompakning og bedre registrering forbedre forholdene i Nationalarkivet til betjening af disse arkiver, gøre den nemmere og hurtigere. Økonomiske gevinster er derfor store lige som i projekt 1.

Faglige og fysiske forudsætninger

De faglige og fysiske forudsætninger i dette projekt er de samme som i projekt nr. 1 (se ovenfor).

Start og ansættelse af medarbejdere

Man startede projektet i regionalarkivet i Húsavík i december 2007, og udformede arbejdsmetoder og arbejdspraksis. Siden udvidede man det til to andre regionalarkiver, Sauðárkrókur og Ísafjörður i juni og juli 2008. Personalet fik vejledning lokalt på de forskellige steder. Nationalarkivets personale kom på stedet til dette formål. Antal medarbejdere på hvert sted har været noget varierende over tid, eller fra 2 til 6 personer. De fleste har haft deltidsstilling.

De ansatte projektet var som oftest kvinder i voksenalderen, lige som i projekt 1. 17 personer har deltaget i alt i indtastningen i kort eller lang tid der af 3 mænd. Spørgeskema (se nedenfor) blev sent til dem som var med i mindst en måned eller i alt 14 personer 12 kvinder og 2 mænd. Gennemsnitsalderen af disse medarbejdere var i året 2009 45 år.

Praksis

Ved ompakning og registrering er de gamle registreringer gennemgået og de rettet og forbedret. Hver enhed bliver så lagt i en ny æske med en ny etiket. I samme omgang blev arkivalierne gennemgået/gennembladet og plastikomslag, clips og elastikker fjernet. Nye syrefrie omslag blev erstattet for de gamle. Oprullede arkivelier og nedbøjede blev slettet så vidt muligt uden udstyr.

Visse serier i sysselmandsarkiverne blev registrerede meget grundigere end den oprindelige registrering. Det indebar blandt andet at hver sag blev registreret med sagsparternes navne. Det vedkom domsager, både offentlige og private og skiftesager. Grunden til at dette blev gjort er at disse serier i sysselmandsarkiverne er meget efterspurgt. Det gamle registreringer opbevares i databasen sammen med afleveringsåret, med det formål at gamle henvisninger kan give mening.

I nogle tilfælde var arkiverne hverken ordnede eller registrerede og blev derfor grundregistrerede. Derfor behøvede medarbejderne at orientere sig i hvilke kategorier og serier af dokumenter arkivet sammenstår af. Disse arkiver fik ellers samme behandling, s.s. rensning som de andre arkiver. Breve blev registrerede på navn af sender og modtager sammen med indhold, hvor det kunne lade sig gøre.

Projektets resultater

I alt regnede man med c.a. 30 årsværk ville blive ydet ved registrering og ompakning af omtalte ikke ordnede arkiver. Oprindeligt mål var at færdiggøre i alt 6000 hyldemeter under

hele projektet. Ved slutningen af året 2009 havde 19 årsværk været ydet. 7 årsværk vil være ydet i året 2010, i alt 26.

Allerede er 3300 hyldemeter færdige og inden årets slut bliver de i alt 4500.

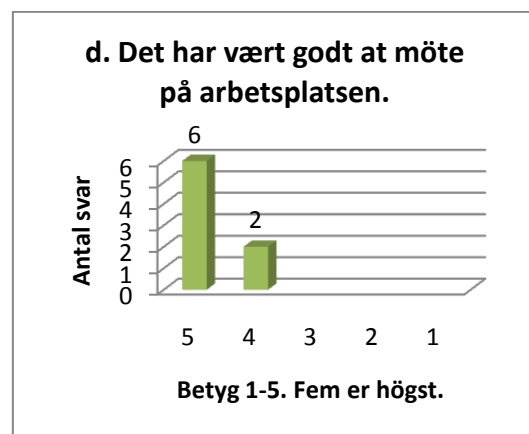
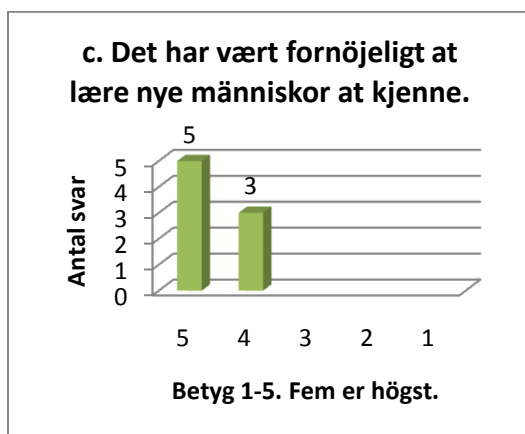
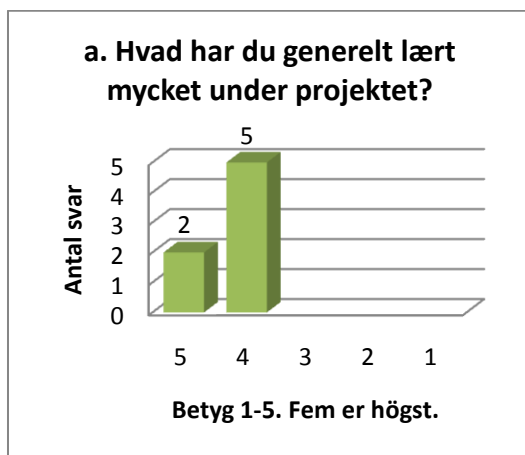
Ingen af de nye registre har endnu været offentliggjort på Nationalarkivets hjemmeside. Grunden til det er blandt andet at man i Nationalarkivet har til bage at gennemgå og rette registreringerne og i nogle tilfælde at komplettere dem, fordi at det ældste materiale (fra 1700-tallet og før) blev ikke inddraget i projektet og skal registreres i Nationalarkivet inden registrene bliver færdige og offentliggøres. Registreringerne kontrolleres også da man plaserer arkivæskerne i hylder i Nationalarkivets magasiner i Reykjavik.

Spørgeskemaundersøgelse

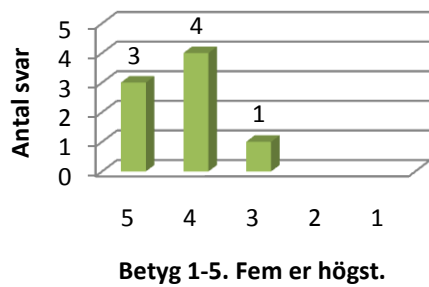
På samme set som i projekt nr. 1 ville man vide hvilken betydning projektarbejdet havde for de ansatte. Det samme spørgeskema blev brugt til dette formål.

I alt blev der sendt skema til 14 deltagere og 8 svarede, d.v.s. 57%. Man fik en kuvert med frimærke på for at sende det udfyldte skema tilbage. Man svarede anonymt.

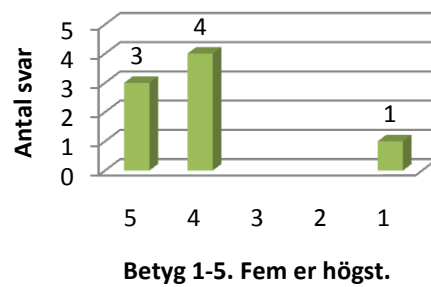
Nedenstående er spørgsmålene og svarene:

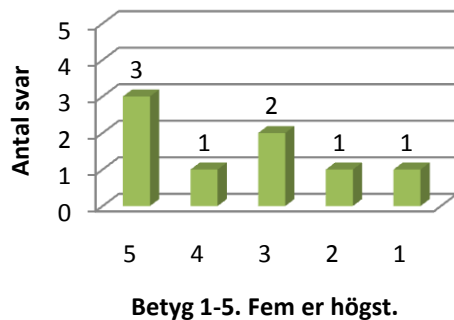
e. Min interesse for fortiden har økats.

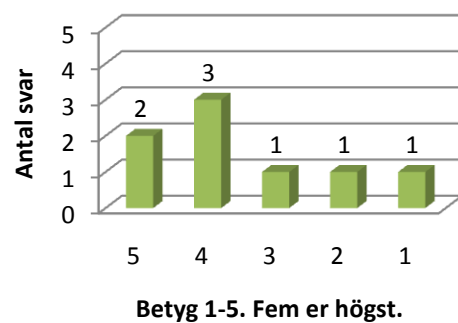
f. Min vetande af fortiden har økats.

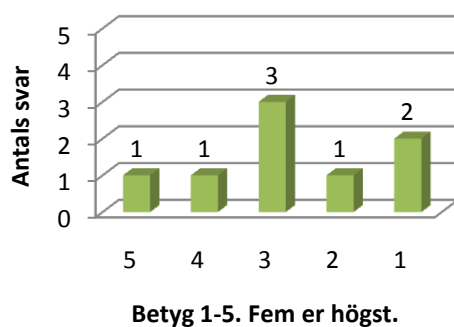
g. Min vetande i geografi har økats.

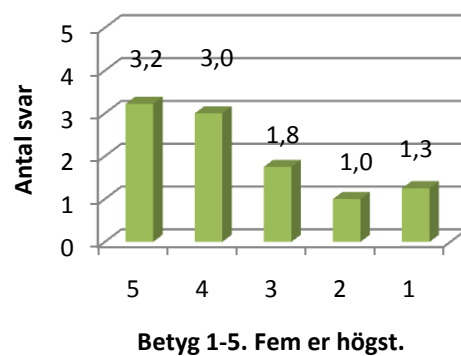
h. Min vetande om navn på mennesker og stæller har økats.

i. Min færdighet i bruk af dator har økats.

Gennemsnitt av alle svar

En kortfattet analyse af svarene viser at de ansattes erfaring var i hovedtræk de samme som i eksempel nr. 1 og er følgende:

- A. At det sociale element at lære nye mennesker at kende og at møde på sin daglige arbejdsplads scorer højest (c og d). i alt giver 5-6 af dem som svarede disse spørgsmål

den højeste karakter (5). Samvær med mennesker og at have et job på en arbejdsplads er det fundamentale.

- B. Viden om og forståelse på fortiden (e og f) har øgedes meget hos de ansatte. Syv af otte svar giver disse spørgsmål enten karakter 5 eller 4 her, de to højeste karakterer. Vedkommende arkivarbejde har en høj læringsværdi, hvis man kan sige det sådan.
- C. Generelt har deltagerne lært meget under projektet (a). Om arkivet har de lært meget (b) og deres navnekyndighed (h) har øgedes meget, dernæst har viden i geografi (g) øgedes og mindst har færdighed i computeranvendelse (i) øgedes.

Ovenstående spørgsmål blev svaret ved at krydse af ved en af fem muligheder, skalaen 1-5, hvor fem har det højeste værdi. Desuden blev stillede nogle spørgsmål som skulle svares med et kort skriftligt svar. Spørgsmålene og svarene var følgende:

1. *Hvad har du syntes var det bedste ved deltagelsen i projektet?*
De 8 svar faldt i hovedtræk i to grupper. Halvdelen svarede at det at have et job var det bedste. Og den anden halvdel lagde vægt på at det var fornøjeligt at lære noget nyt (om fortiden) og lære nye mennesker at kende.
2. *Hva har du syntes har været det værste ved deltagelse i projektet?*
Her var 6 svar. To af dem var „intet“ og i og for sig kan man tolke de to manglende svar (de to som ikke svarede) som „intet“. To svarer at lokaler og arbejdsmiljø kunne have været bedre, lige som i eksempel nr.1. Et svar kritiserer projektledelsen i Nationalarkivet, at der ikke var kursus i starten og at det går langsomt i Reykjavík. Én syntes sin uvidenhed var en ulempe.
3. *Har din deltagelse i projektet ændret dine meninger/holdninger?*
De 7 svar er varierende. Dog er tre svar som fremhæver at de ansatte har fået øget eller bedre forståelse af fortiden på en eller anden måde.
4. *Hvilken karakter giver du projektet i sin helhed?*
Alle 8 svarede her. Gennemsnitskarakter var 4,4 på skalaen 1-5.
5. *Kommentar.* I rubrikken hvor man kunne give frie kommentar skrev kun tre af de 8 som svarede kommenterede. Og der frekom at projektet måtte gerne fortsætte. Og der var overvejelser om registrering.

Svarene viser en fornøjelse fra deltageres side. Det står klart at arbejdet er godt modtaget og positivt for de ansatte og er et meget kompetenceudviklende arbejde. Projektet anses som nyttigt for arbejdsmarkedet i lokalsamfundet ligesom eksempel nr. 1.

Konklusion:

Kort sagt er arbejdet som beskrives i eksempel 2; registrering, gennembladning, rensning og ompakning et godt eksempel på kompetenceudviklende arkivarbejde ved Islands

Nationalarkiv. Ligesom eksempel nr. 1 viser eksempel nr. 2, at arkiv er en god arbejdsplads. Arkivararbejde skaber positiv holdning til fortiden og dermed kulturarven.

Om projekterne findes omskrivelser

Lasse Sonne, *Kulturarvens muligheder i almen kompetenceudvikling*, NCK's korektionsprojekt (2009).

Eiríkur G. Guðmundsson, „Nedgang i torskefangst, opgang for arkiverne“, *Nordisk Arkivnyt* (2007-4).

Eiríkur G. Guðmundsson, „Projekter ude på landet“, *Nordisk Arkivnyt* (2008-1).

Kontaktpersoner

Projekt 1:

Rut Haraldsdóttir, direktør på Kommunekontoret i Vestmannaeyjar,

ruth@vestmannaeyjar.is - Tel: +354-488-2000

www.vestmannaeyjar.is

Jóna Björg Guðmundsdóttir, regionalarkivar i Vestmannaeyjar,

jonab@vestmannaeyjar.is – Tel: +354 488 2046

<http://www.vestmannaeyjar.is/safnahus/>

Hrafnkell Lárusson, regionalarkivar i Egilsstaðir,

hl@heraust.is – Tel: +354-471 1417

www.heraust.is

Elín R. Líndal, direktør hos Forsvar (privatfirma) i Hvammstangi,

e.lin@forsvar.is – Tel: +354- 455-2502

www.forsvar.is

Projekt 1 og 2:

Unnar Ingvarsson, regionalarkivar i Sauðárkrúkur,

skjalasafn@skagafjordur.is – Tel: +354-453 6640

www.skagafjordur.is/skjalasafn

Projekt 2:

Jóna Símonía Bjarnadóttir regionalarkivar í Safjörður

skjalasafn@isafjordur.is – Tel: +354-450 8226

www.safn.isafjordur.is

Sigrún Kristjánsdóttir, regionalarkivar i Húsavík
safnahus@husmus.is – Tel: +354-464 1860
<http://husmus.is/>

Nationalarkivets vurdering

For det første har det været helt fantastisk at få de særbevillinger fra staten til at drive oventalte projekter. Det har betydet utrolig store fremskridt på de områder hvor meget lidt havde sket længe og hvor trangen til forbedringer var stor. Vi har nu lavet digital netadgang til 10 folketællinger med avancerede søgemuligheder, hvor man før, i de fleste tilfælde, måtte gå til arkivet. Og vi har nu ordnet, ompakket og registreret over 3 km vigtige arkiver og gjort dem tilgængelige.

For det andet har opfordringen som ligger i planlægningen og udfærdigelsen af projekterne været en spændende opgave, som har været kompetenceudviklende for arkivets personale, som med deres deltagelse har øget sin viden og erfaring og på den måde forhøjet arkivets faglige niveau. Med projekterne har arkiverne blevet mere synlige og deres respekt og ry har øgedes. De har vist at de kan udføre opgaver på en sikker måde med gode resultater. Man kan også påstå at arkivernes selvtillid har vokset ved at de kunne udføre så store og komplicerede opgaver. At arkiverne tilbød at skaffe job til snesevis af arbejdsløse var sikkert noget som de overordnede myndigheder havde ikke regnet med. Både Nationalarkivet og regionalarkiverne har gjort disse myndigheder opmærksom på at arkiverne vil meget gerne fortsætte med samme eller lignende projekter.

Generelt er man i Nationalarkivet meget tilfreds med projekterne og det udbytte de har givet, trods at arbejdsbelastningen har været ekstra høj i den periode projekterne har kørt.

Eiríkur G. Guðmundsson
Chef for Informationsafdelingen
Islands Nationalarkiv
tel.: +354 590 33 00
eirikur@skjalasafn.is
www.skjalasafn.is

Eiríkur G. Guðmundsson leder af IT afdelingen

Islands Nationalarkivs skole-web (nær ordret gengivelse af en artikel i Nordisk Arkivnyt-2-2004)

Sidste år blev det besluttet, at Islands Nationalarkiv skulle udvikle og øge kontakten til arkivets brugere og generelt gøre mere ud af præsentation og formidling af arkivalier. Således står samarbejde med personer, foreninger og institutioner højere på dagsordenen end tidligere. I oktober 2001 blev arkivets nye og reviderede hjemmeside åbnet. Dermed blev disse nye betonerer iværksat (se www.skjalasafn.is). Arkivets web findes desværre kun på islandsk og er derfor kun tilgængelig for dem, der kan læse islandsk. Der findes ganske vist en kort præsentation af arkivet og formålet med web'en på dansk og engelsk.

Udover at der på web'en er sider vedrørende arkivering, er der sider som er tiltænkt forskellige typer kildebaser. Der findes nu folketællingen 1703 på digital form. Det er den ældste folketælling i Norden og, efter vores mening, i verden. Den elektroniske version af folketællingen 1703 er tænkt som begyndelsen til en folketællingsbase, som det er meningen i fremtiden at lægge flere folketællinger i. Desuden er der på web'en en afdeling, der har overskriften „udstillinger og undervisning“, for offentligheden og skoler. Og netop der findes den nye web, der her gøres opmærksom på, Islands Nationalarkivs skole-web, som bygger på gældende kursusplaner.

Web'en er baseret på den idé at lægge dokumenter ud på nettet til brug ved undervisning i skoler. Man søgte samarbejde med en nærliggende skole på ungdomstrinet i Reykjavik, Det integrerede gymnasium ved Ármúli, en skole, der er kommet langt i brugen af computere og Internet i undervisningen. Rektor og lærere viste straks stor interesse for ideen. Der blev derfor hurtigt etableret et samarbejde og det blev besluttet, at skolen skulle søge støtte hos Udviklingsfonden for skoler på ungdomstrinet. Fonden reagerede positivt på ansøgningen og støttede projektet med et bidrag på ca 50.000 danske kroner. Denne støtte var altafgørende og med den i ryggen gik man i gang.

Skole-web'en er baseret på digitale billeder af dokumenter med tilknytning til historiske begivenheder (vendepunkter), perioder eller personer. Således vælges en begivenhed eller et emne og det undersøges, hvilke dokumenter arkivet ligger inde med, som kan kaste lys over begivenheden eller emnet. Det fremsættes så som undervisningsmateriale med nødvendigt tillægsmateriale.

Hvert emne, hver underside, er baseret på følgende:

- Digitale billeder af dokumenter (stort og lille billede).

- Opskrevet tekst af dokumenterne.

- Ordforklaringer.

- Dokumenternes tilblivelse og oprindeligt arkiv.

- Beskrivelse af begivenhedernes baggrund og henvisning til yderligere kilder.

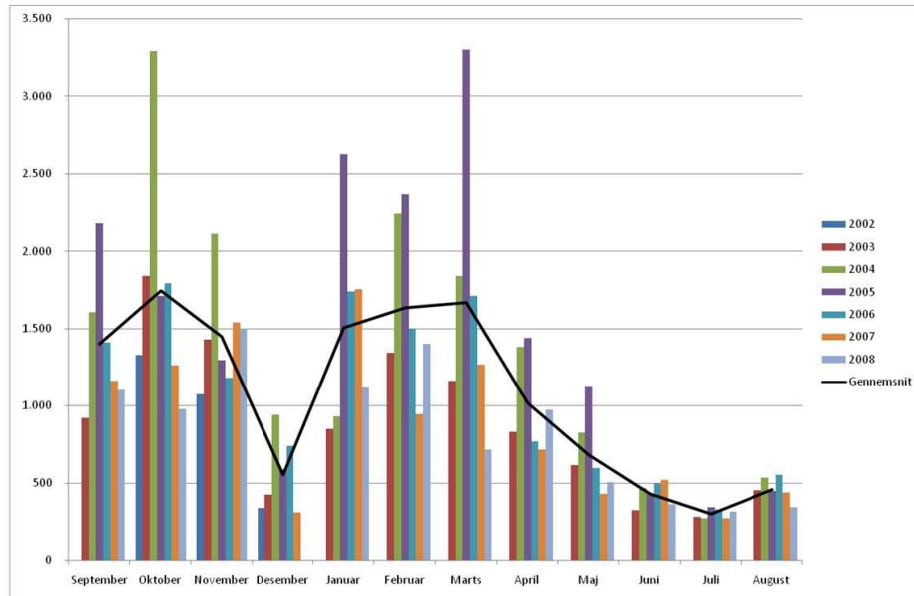
- Opgaver for elever

Arbejdsfordeling var i hovedtræk den at Islands Nationalarkivs medarbejdere udformede web'en, valgte dokumenter, fotograferede dem, afskrev teksten på dem o.s.v. Lærerne lavede opgaver, skrev ordforklaringer og størstedelen af andre vejledende tekster. Skole-web'ens adresse er <http://www.skjalasafn.is/skolavefur/>

Der blev i denne omgang lavet to emner til to moduler på ungdomstrinet, det ene i historie og det andet i islandsk. Disse moduler er dog langt fra færdiggjorte og forhåbentlig bliver der senere lejlighed til at udvide projektet og lave flere opgaver til disse moduler og eventuelt til andre moduler i samme fag. Man kan også forestille sig, at flere fag kan benytte sig af denne fremgangsmåde. Sociologi kan utvivlsomt udnytte demografiske kilder, geografi finder utvivlsomt noget der kan bruges og det samme kan siges om naturvidenskabelige fag.

Åbningen af en skole-web med det formål at styrke kontakten til skoler, udgør derfor en milepæl i Islands Nationalarkivs arbejde og medarbejderne ved arkivet gør sig forhåbninger om at dette bare er begyndelsen til et samarbejde med skolerne i Island. Nu er spørgsmålet om skolerne udnytter web'en, for det afgør det videre forløb.

Sidevisninger 2002 – 2008

Efterspørgsel af emner

